

s tem vrniti zadrugam delavskih stanov njihov pravi pomen, njihovo pravo moč, njihovo pravo korist.“¹⁾

V korist rokodelskemu stanu se snujejo sedaj rokodelska društva in društva rokodelskih pomočnikov. Obojna so velikega pomena. Za drugo vrsto ima največ zaslug Kolping. Čim bolj raste v njih združni krščanski duh, tem uspešnejša bodo.

5. Krščanstvo podpira tudi produktivne zadruge. Te so velikega pomena. Ne vemo, ali bo mogoče vsem delavcem, ali vsaj večini kdaj podati prednosti teh zadrug. Misel pa, na kateri sloné, je vzvišena. Nismo za to, da bi bila država prisiljena skrbeti za potrebni kapital. Težave so ogromne, toda moči, s katerimi giblje krščanstvo človeška srca, morejo pomagati. Vneti kristijani naj polagoma tu in tam poskusijo ustanoviti take zadruge. Morda vstane še mnogo liberalnih Schulze-Delitzschev, predno se prepričajo ubogi delavci, da so goljufani; morda mora svet tudi Lassalleov načrt praktiški izkusiti —: a gotovo je, da bo krščanska ideja

¹⁾ To je pisal Ketteler, kakor smo že omenjali, l. 1864. Naš čas nam dokazuje, kako globoko je umeval ta mož socialno vprašanje in njegovo zvezo s krščanstvom.

preživela oboje. Kar imajo produktivne zadruge zdravega na sebi, se dá uresničiti samo s krščanskim duhom. Bog je dovolj močan, da zgane človeška srca tudi na to stran. Davki so dvojni: državni s svojo zunanjo silo, in krščanski s svojo notranjo postavo ljubezni, pri kateri je davkar svobodna volja in vest. Koliko kapitalij je že zbralo krščanstvo revežem v korist! Še jih more. Krščanski misleci naj proučavajo vprašanje produktivnih zadrug. Bog naj pa obudi ljudi, ki bodo zlagali potrebna sredstva. Meni se zdi, da bi bilo komaj kaj bolj krščanskega in Bogu prijetnega, kakor če bi se zbrala zveza ljudij, ki bi delavcem na krščanskem temelju osnovala produktivno zadruge.

Delavci naj pa spoznajo, da more samo Jezus Kristus, Sin živega Boga, pomagati njihovemu stanu. Odvrnejo naj se od tistih, ki mu hočejo vzeti vero v božanstvo Jezusa Kristusa. To vero pa ohranja čisto in neskaljeno samo katoliška cerkev in ž njo tudi ves neizmerni blagoslov, ki ga je prinesel Kristus na svet.

S tem smo podali svojim bravcem vsebino znamenitega Kettelerjevega dela „Delavsko vprašanje in krščanstvo“. Njegove misli govoré same dovolj, in ni nam treba, da bi jih posebej tolmačili. (Dalje.)

Gimnazijska kapela v Kranju.

(Sporočil dr. Fr. Pernè.)

Pred četrstoletjem se je mudil naš rojak Janez Čebul († 1898), misijonar v Severni Ameriki, nekaj dnij v Kranju, kjer je deloval kot duhovni pomočnik pred odhodom v novi svet. Nekomu izmed svojih prejšnjih tovarišev je dejal takrat med drugim to-le: „Mnogo sveta sem videl; Avstrija mi je znana in tudi sosedne dežele; prepotoval sem Francosko, Angleško in skoraj vso Severno Ameriko: ali lepšega kraja nisem našel nego je Kranj s svojo okolico.“ — Ako kdo meni,

da je Čebulu narekoval tako besedo le pristranski domoljubni ponos, pomisli naj, da Kranj stoji v sredi doline, katero imenuje glasoviti angleški pisatelj Humphrey Davy v svojih „Memoirs of the life“ (Spomini iz življenja) jedno najkrasnejših v Evropi.

Toda nisem se namenil pisati o naravni lepoti, s katero je obdaril Stvarnik naše mesto in okolico. Častitega bravca hočem opozoriti na neko umetno delo, katero je zvršila človeška roka Stvarniku v čast.

Oltar v gimnazijski kapeli v Kranju.

Naslov tega spisa namreč kaže, kaj imam v mislih.

L. 1897. je prinesel „Dom in svet“ v svoji 20. številki podoben in kratek popis nove gimnazije, ki se zove od 2. grudna l. 1898. naprej „C. kr. cesarja Franca Jožefa gimnazija“. Ker je imela kapela ta čas samo zunanji obod, omenjal sem jo le memogredé, a sedaj, ko je dodelana in za prvo potrebo tudi popoljno okrašena, objavljam tukaj nekaj vrstic o njej v prijazni in hvaležni spomin mnogim njenim dobrotnikom, posebno tistim, ki si je še niso mogli ogledati.

Ko se je snovala gimnazija na sedanjem, od mestnih cerkva precéj oddaljenem prostoru, sprožila se je misel, da bi bilo dobro sezidati tudi posebno dijaško kapelo. Glavno vprašanje je bilo, kako naj uresničimo lepo misel. Na kako gmotno podporo od mestne

občine nismo mogli misliti, ker so bili troški za gimnazijo ogromni. Zato smo izkušali vzbuditi zanimanje za svoje podjetje pri zasebnikih. Nismo se varali. Dobrodelni prispevki so prihajali od raznih strani, in zaupno smo gledali v bodočnost.

L. 1897. se je že dvigala kapela z gimnazijo vred. Stoji na južnem krilu gimnazije nad telovadnico in zavzema prvo in drugo nadstropje. Z dvorišča vodi vanjo poseben vhod po kamenitih stopnicah. Obliko čveterokotnika ima, dolga je 20.60 m, široka 9.70 m in visoka 9 m. — Prostora je torej dovolj za kakih 500 dijakov, za silo tudi za večje število, ker se vzdiguje nad vhodom lep in velik pevski kor.

Notranjščina je jako svetla, ker je na južni strani pet in na severni čvetero po 5 m visokih oken; razven tega razsvetljuje še jedno manjše okno od severa kor in drugo stopnice.

Postavila jo je, kakor vse drugo poslopje, kranjska stavbenadružba.

Stavbeni stroški so znašali 8900 gld., za najpotrebnejšo notranjo opravilo smo izdali do sedaj nad 2700 gld., torej vsega že 11.600 gld.

Najprej smo preskrbeli menzo in portatile z dovoljenjem, da smemo obhajati v njej božjo službo začéni s šolskim letom 1897./1898.

Prva sv. maša se je opravila v kapeli dné 26. kimovca l. 1897. za dobrotnike.

Naslednjega leta 1898. je bila dodelana; strop in stranske stene so dobile praznično obleko s preprostim, a vkusnim slikanjem; zapadna stran pa, največji kras, oltar v renesanškem slogu. Izdelan je skrbno in spretno iz hrastovega lesa, bogato pozlačen in polihromiran. Kipi sv. Jožefa, svetega Alojzija in angelov gotovo nič ne zastajajo za tirolskimi izdelki, ki jih opazujemo po nekaterih cer-

kvah. Umetnik, naš rojak gospod Ivan Vurnik iz Radoljice, se je — to se jasno vidi — potrudil, da oltar ni navadno vsakdanje delo.

Oltarna slika „Sedes Sapientiae“ (na strani 233. današnje številke) je prišla izpod čopiča znanega dunajskega mojstra Josipa Kastnerja. Podarila nam jo je neimenovana podpornica in prijateljica šolske mladine. Izvirno delo je. Kaj primernejšega bi težko našli za tak namen.

Opazovalec si brez težave razlaga vso podobo. Mati z božjim detetom v naročju, z desno roko kažoč na tabernakel in na oltar, kjer je med sv. daritvijo bistveno pričujoča božja Modrost. Angel z lilijo in s palmo v roki ti naznanja, kak bodi Marijin častivec in česa sme upati po njeni priprošnji. Poleg sebe ima sv. Devica dve knjigi. Knjiga na desni nosi napis: Scientia divina, na levi: Scientia humana. Obojna vednost naj se goji po naših učilnicah: božja vednost, t. j. naša sv. vera, in človeška vednost. Druga drugi ne nasprotuje, temveč obe sta v najlepšem soglasju med seboj.

Na evangelski strani stoji lična prižnica, narejena po načrtu gosp. Vurnika. Strop

diči 4 m obsežna lepa rozeta, predstavlja joča simbole sedem darov sv. Duha, delo ljubljanskega slikarja gosp. Antona Jebačina.

Tako je nastala in taka je torej hiša božja, namenjena za dijake v Kranju. Do sedaj smo slišali le ugodne sodbe o njej, in izkušnja nam kaže, da ustreza svojemu lepemu namenu.

Na notranji steni, nad stopnicami, blesti se zlat napis, izklesan v marmornato pločo:

DOMUS DEI
IN COMMODUM STUDIOSAE
IUVENTUTIS ERECTA ANNO 1897.
SUMPTIBUS † PRINCIPIS EPISCOPI
DOCTORIS BARTHOLOMAEI VIDMAR
ALIORUMQUE BENEFACTORUM.
BENEDICTA DIE 24. OCTOBRIS A. 1898.
A CELSISSIMO AC REVERENDISSIMO
DOMINO DOMINO DOCTORE
ANTONIO BONAVENTURA JEGLIČ,
PRINCIPE EPISCOPO LABACENSI.

Prijaznega bravca vabim, naj si ogleda sam naše lično svetišče, kadar se mu ponudi prilika, da stopi v naše čedno mesto. Prepričal se bo, da velja o njem sveto-pisemski izrek: „Omnis gloria eius filiae regis ab intus.“

Črtice s potovanja v Afriko.

(Piše Egon Moše.)

(Dalje.)

IV. Južno-afriška republika ali Transvaal.

Ta republika mejí na severu z Limpopo, na jugu z Vaal-sko državo, dalje ima tri četrtine meje z angleškimi kolonijami, le na vshodu meji z Mozambique-om in nekoliko na jugu tudi z oranjsko državo.

Približno 1800 m nad morjem, torej skoro tako visoko, kakor so visoke naše Alpe, leži nedogledna planjava, ki je brez gozdov, a obrasla povsod z bujno travo. Le redkokje vidiš na tej planoti hiše z neznatnim

drevjem. — V njih stanuje Boer s svojo družino; naokoli se pasejo neštete črede ovac, govede in oslov; med travniki se nahajajo tu in tam majhna polja, nasejana s turščico. Skoraj tri četrtine dežele ima to jednolično podobo; dalje proti severu se planjava niža in niža, podnebje je gorkeje nego na jugu, in pred sabo uzreš deželo, bogato in rodovitno, v resnici podobno zemskemu rajju. Ta dežela, po kateri potekajo mnoge reke, je rodovitna, da ji menda ni podobne pod solncem. Čeravno zemlja ni obdelana, vendar tu bujno uspevajo bomba-